

וַיָּבֵא עֲשׂוֹ מִן הַשְּׂדֵה וְהוּא עֵינָף: (כה-כט)

ברציחה, כמה דתימא(נאמר): כִּי עֵינָפָה נִפְשֵׁי לְהַרְגִים: (ירמיה ד', לא') (ב"ר).
נשאלת השאלה: מדוע לא אמר רש"י שעשיו עייף בגלל עבודתו בשדה, בגלל המאמץ הגופני שהתאמץ באותו יום?
למה לומר שהוא רוצח אם הדבר אינו כתוב במפורש?

מסביר המהר"ל: "וואף על גב דגם מצאנו לשון עיף ברעב, 'כארץ עיפה'
מכל מקום יש לפרש נמי [גם] ברציחה. דכתיב 'ויבא עשו מן השדה והוא עיף'
מתוך פשט הכתוב מתברר שעייפותו של עשיו אינה נובעת ממלאכת השדה ומיגיעתו, אלא היא עצמית – "והוא עיף".
עייפותו נגרמת מהיעדר רוח, מהיעדר מטרה אמיתית-ערכית. חיו אינם מתנהלים בהתאם למגמתם הפנימית, ובאין בהם
ערך מוסרי נעלה, הוא גם נוטל נשמות!

"אמר רבי יוחנן:

חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום.

א. בא על נערה מאורסה [גילוי עריות] כתיב הכא, ויבא עשו מן השדה, וכתוב התם כי "בשדה מצאה",

ב. והרג את הנפש [שפיכות דמים], כתיב הכא, והוא "עיף", וכתוב התם, אוי נא לי כי "עיפה" נפשי להורגים,

ג. וכפר בעיקר [עבודה זרה]

ד. וכפר בתחית המתים דכתיב הנה אנכי הולך למות,

ה. הושט [ביזה] את הבכורה" דכתיב ויבז עשו את הבכורה.

אחד המשכילים בא פעם אל המגיד מדובנא ואמר לו, כי שמע את דרשתו של המגיד, אבל היא לא השפיעה עליו כלום,
וסימן הדבר שלא היו אלו דבריו היוצאים מן הלב, כי אם כן היו כך, היו משפיעים עליו, כדברי חז"ל: "דברים היוצאים
מן הלב נכנסים אל הלב".

ענה לו המגיד במשל לפחח שהיה לו מפוח שנועד להלהיט את הגחלים שבוערים מתחתיו, והנה עבר לידו כפרי אחד וראה
איך שהפחח מניף את המפוח והאש מתלהטת בכל פעם בחוזה. הלך הכפרי ורכש לעצמו מפוח כזה, באומרו לעצמו: עד
עכשיו עומדים אני ובני ועובדים קשה כדי להדליק את האש ולהפיחה, מעכשיו יהיה לנו מפוח ולא נצטרך עוד לעמול.
אבל כמה התאכזב כאשר לקח את מפוח והניפו פעם אחר פעם - ואש אין!...

רץ האיש אל הפחח וקבל לפניו: למה רימיתני? אני מניף את המפוח בלי הרף והאש לא מתלבה? השיב לו הפחח: המפוח
לא יוצר אש, הוא רק מלבה אותה, ומסתמא לא הקדמת לשים מתחת למפוח גחלים בוערות, שאילו כך עשית, היה
המפוח עושה את פעולתו כראוי.

ובזה, אמר המגיד מדובנא לאותו משכיל, אתה דומה לכפרי ההוא. אם יש לאדם לב - יש תועלת במי שעומד מולו ומעורר
את לבו, ואזי הדרשן שמשמיע דברים שיוצאים מלבו, מובטח להם שייכנסו ללב השומע, אבל אתה, שאין לך לב כלל,
וה"גחלים" שלך כבויות, מה יעזור שאעמוד ואניף את ה"מפוח"? אדרבא, כאשר מניפים מפוח על גחלים כבויות, הן
מתקררות עוד יותר!... (שאל אביך ויגדך)

ישראל לסגולתו

סגלה לבטול כל מיני גזרות

עֲנִית אֲמֵן יְהִי שְׁמִיָּה רַבָּא, זֵו סְגֻלָּה קְלָה וְאִין כְּמוֹה מוֹעִילָה לְבַטֵּל גְּזֵירוֹת, כְּמוֹבָא בְּגִמְרָא (שבת קי"ט ע"ב), וְעוֹד
בְּסִפְרֵי הַיְכָלוֹת (פרק ו, ג) לְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל כְּהֵן גְּדוֹל, וְעוֹד בְּזוֹהַר יִקְרָא שִׁישִׁית (דף ל"ח ע"ב), וְמִי שְׂמַתְמִיד בְּזָה לְעֻנּוֹת
בְּכָל כַּחוֹ וְכוֹנְנָתוֹ בְּנֻדָּאֵי יוֹשַׁע בְּכָל מִינֵי יִשׁוּעוֹת, וְיִכּוֹן שְׂתִתְגַּלֶּה כְּבוֹד שְׁמַיִם בְּמַהֲרָה, וְיִמְחָה זְכָר עַמְלָק מִן הָעוֹלָם,
וְיִרְצָה זֵאת בְּכָל לְבוֹ, אֲזִי כְּשֵׁם שְׁחַפֵּץ הוּא בְּגֻאֲלַת שְׁמוֹ יִתִּי וּבְכְבוֹד שְׁמַיִם שְׂתִתְגַּלֶּה מְלָכוּתוֹ? תִּתְבַּרַךְ וְחַפֵּץ הוּא בְּכָד
מְכָל לְבוֹ, כִּן יִגְאָלְנוּ הַקְּב"ה גְּאֻלָּה פְּרֻטִית, וְיִרְוַח לוֹ מְכָל צְרוּתָיו, וְכֹאמֹר זֵו "סְגֻלָּה שְׂאִין כְּמוֹה קְלָה, וְאִין כְּמוֹה
מוֹעִילָה" כְּלִשׁוֹן הַ"שׁוֹמֵר אֲמוּנָתוֹ".
(הרב יעקב ישראל לוגאסי)

הַכְּנֻסַת אוֹרְחִים

ב. עִיר שְׂאִין בָּהּ הַכְּנֻסַת אוֹרְחִים בְּאִים לִידֵי גְלוּי-עֲרִיּוֹת, וְעַל-יְדֵי גְלוּי-עֲרִיּוֹת בָּא עֲלֵיהֶם הַרִיגָה.

לשמור על גדרי הצניעות (המשך)

וראה עוד להרב המאירי בחידושו לכתובות (ד): שכתב, שאם האשה משרתת אדם מסויים בפני אחרים, מותר לה לעשות זאת אף בפניו, ואף לפרוס לו סדינים. ע"ש. ולפי זה יש עוד סיניף להקל בנידון דידן, באופן שיש עוד אנשים באותו מקום שהאשה מציעה שם את המיטה. ומכל מקום שומר נפשו ירחק מלחפש התרים בדברים שנפשו של אדם מחמדתן (חגיגה יא):. כתב בספר אום אני חומה (עמוד קח) שפתיחת הספה בשביל האורחים, לא הוי בכלל הצעת המיטה ולכן מותר לאשה לעשות כן. וראה עוד בשו"ת שלמת חיים (סימן תשיב בנד"מ), ובשו"ת אגרות משה (יו"ד חלק א סימן צ), ובשו"ת באר משה (חלק ד עמוד קעב) ובספר טהרת הבית (חלק ב עמוד קצו). ועוד חזון למועד.

משהו לנשמה

בעבור רובל אחד

מעשה שהיה אל חדרו של הצדיק מאפטא נכנס יהודי שבור ורצוף. "רבי", התחנן הנכנס. "עזור לי! בת בוגרת יש לי בביתי ואין בידו להשיאה!"
 "מהו הסכום הדרוש לך כדי להשיאה?" שאל הרבי את היהודי הנסער. "אלף רובל", באה התשובה. "וכמה כסף יש לך?" התעניין הרבי.
 "רובל אחד בלבד מצוי בכיס", השיב היהודי המסכן. הרהר הצדיק כדי רגע ואז אמר: "לך לך לשלום, והעסק הראשון אשר יזדמן לך בדרך – אותו עליך לעשות, וה' יהא בעזרתך".
 "איזה עסק אוכל לעשות ברובל אחד בלבד?" תהה האיש בלבבו. אך אמון רב רחש לשברי הצדיק, ועל כן לא הרהר אחר דבריו. חיש יצא לדרך, לשוב אל ביתו, נסע שעות אחדות והחליט לנוח ולסעוד בפונדק שעל אם הדרך.
 נכנס לפונדק וישב לשולחן לטעום דבר מה, אגב כך שוטטו עיניו ברחבי החדר וסקרו את עוברי האורח שנקלעו – כמוהו – אל הפונדק. חבורת סוחרים, שהסבה באחד השולחנות, משכה את תשומת ליבו. עד מהרה הבחין כי הללו הנם סוחרים יהלומים, המנהלים עתה ביניהם מקח וממכר. את עיניו משכו יהלומים ואבני חן שנחו על שולחנם של הסוחרים. מתוך סקרנות קם האיש, קרב אל החבורה כדי להתבונן ביהלומים מקרוב.
 הסוחרים, העסוקים בממכרם, הבחינו בזר הניצב מן הצד ומביט בהשתאות ביהלומיהם, "מה לך לוטש עיניים?" פנה אליו אחד מהם, "כלום חפץ אתה לקנות יהלום?"
 המילה "לא" כבר עמדה על קצה לשונו של העני, אך בעוד מועד צצו ועלו בזכרונו דברי הצדיק מאפטא, כי עליו לעשות את העסק הראשון שיזדמן לו. ועל כל מהר להשיב: "כן!" "וכמה כסף יש לך?" שאלו הסוחר. "רובל אחד", היתה תשובתו של האיש, תשובה שגררה פרי צחוק אדירים מפי כל המסובים. "המתן רגע קט", אמר הסוחר כששכחו גלי הצחוק, "יש לי הצעה גם תמורת רובל אחד". "ומה?" שאל העני.
 "את חלקי לעולם הבא!" השיב הסוחר תשובה ניצחת. "מסכים?" לא היסס העני. "אך הבה נערוך שטר מכירה כדת וכדין ואז יהא העסק שריר וקיים!"
 הסוחרים שאצל השולחן, התמוגגו מנחת – עיסקה שכזו לא ראו מימיהם! אחד מהם נחפו להביא גליון נייר, שני תרם עט - וחיש נרשמו כל פרטי המכירה, בשולי הגליון חתמו המוכר והקונה, וכמובן – לא נפקדו חתימותיהם של העדים. העני מסר לסוחר את הרובל שלו, ותמורת זאת קיבל את כתב המכירה – והעיסקה יצאה לפועל.
 לקול צחוקם הרועם של הסוחרים שב האיש אל שולחנו. בזה הרגע נכנסה לפונדק אשתו של סוחר היהלומים וראתה את בעלה וידידו מתמוגגים מצחוק. "מה פשר הצחוק והשמחה?" התעניינה.
 "חחח... חחח... רואה את את הבטלן ההוא, היושב על יד השולחן שבפינה?" אמר לה בעלה, ופניו זורחות. "זה עתה הוציא את הרובל האחרון שלו על כלום שבכלום!" "מה מכרת לו?" שאלה האשה, מתכוננת להשתתף בצחוק הכללי.
 "את חלקי לעולם הבא מכרתי לו", השיב בעלה, צוחק בפה מלא. אך בהבחינו בהבעת פניה של אשתו – קפא צחוקו.
 "החלק הזה, שאולי יכולת לזכות בו בעולם הבא", התפרצה האשה, "גם אותו מכרת בעבור בצע כסף! ועתה, הנך גוי לכל דבר! אינני חפצה להיות אשתו של גוי! רצוני להתגרש ממך!"
 בעלה בהה בה בעיניים נדהמות, "אבל...גמגם", זו היתה רק מהתלה....
 "לא!" ספקה האשה את כפותיה, "מכירה עם שטר מכר וחתימת עדים איננה מהתלה, זוהי מכירה של ממש. ועתה, אבדת את חלקך לעולם הבא, ועל כן רצוי להתגרש ממך!"
 אובד עצות ומיאוש ניצב הסוחר על עמדו. אך לפתע עלה רעיון במוחו. הוא שלח את אחד ממשרתי הפונדק להביא לפניו את היהודי שקנה ממנו את חלקו בעולם הבא... עוד רגע – והיהודי ניצב לפני הסוחר.
 "ר' יהודי", פנה אליו הסוחר בקול ידידותי, "בודאי מבין אתה, כי כל אותה מכירה לא היתה אלא מעשה לצון. הבה נחסל את הענין. הנה, אני נותן לך את הרובל שלך, ואתה השב לי את שטר המכירה".
 "לא היה זה מעשה לצון", השיב היהודי, "אני התכוונתי לקניה במלוא הרצינות. לגבי – העסק שריר וקיים".
 "יודע אתה?" אמר הסוחר בקול רך כחמאה, "אתן לך כמה רובלים ובלבד שתשיב לי את השטר".
 אך היהודי דחה זאת בפסקנות: "אשיב לך את שטר המכירה רק אם תעניק לי אלף רובלים!"
 "אלף רובלים?!" הזדעזע הסוחר, "כלום נטרפה עליך דעתך, שהנך מעז לדרוש סכום אדיר שכזה תמורת גליון נייר עלוב!"
 "הבררה בידך להשאיר את הנייר העלוב בידך", חתך קולו של היהודי.
 "יהא כך!" זעק הסוחר, אך מיד שמע את קולה הצועק של אשתו: "אם כך, נלך לרב ויתן לי גט פטורים ממך!" "הן לא אוכל לשלם לו סכום רב שכזה בעבור הנייר העלוב", הסביר הסוחר לאשתו בקול מעורר חמלה.
 "אך אני – אינני מוכנה לחיות עם גוי גמור", זעקה האשה. "עליך לפדות את חלקך לעולם הבא, ואף אם תדרש לשלם תמורתו חמשת אלפי רובלים!"
 נפנה הסוחר אל היהודי וניסה להפציר בו להוריד מהמחיר, הוא נאות לשלם מאתיים רובל ואפילו שלוש מאות רובל. אך העני עמד על שלו: "אלף רובל, ואף לא פרוטה אחת פחות!"
 חכך הסוחר בדעתו, גרד את פדחתו ולבסוף שלך את ארנקו והעניק ליהודי אלף רובלים. רק אז מסר לו היהודי את שטר המכירה, והסוחר קרעו לגזרים בחמת זעם.
 תוך כדי דברים סח היהודי העני באזני אשת הסוחר על אודות הצדיק מאפטא שממנו הוא שב זה עתה, ועל הבטחתו של הצדיק, כי העסק הראשון שיעשה – יצליח.
 "רצוני לנסוע אל הצדיק מאפטא", הביעה אשת הסוחר את משאלתה, לאחר ששמעה את אשר סיפר היהודי, ואכן, בו ביום נסעה אל הצדיק.
 כשנכנסה אשת הסוחר אל חדרו של הצדיק, אמרה לו: "שמחה אני מאוד, שעל ידי נתגלגלה הזכות להושיע את היהודי הנצרך, אך רצוני לשאול את הרבי: האמנם חלקו של בעלי בעולם הבא שוה אלף רובלים?"
 השיב הצדיק: "כאשר מכר בעלך את חלקו ברובל אחד – לא היה חלק זה שוה אפילו רובל אחד. אך לאחר מכן, כשקנה את חלקו תמורת אלף רובל – וסייע בכך ליהודי להשיא את בתו – שוב לא יסולא בפז חלקו בעולם הבא!"
 (מעשיהם של צדיקים)